

A LENIN KÖNYVTÁR ÉS AZ ÚJ SZOVJET ALKOTMÁNY

L. M. KOVAL' a Lenin Könyvtár tudományos titkára. Nemrég tanulmányúton járt Magyarországon. A hazai könyvtárosok tájékoztatására szánt kéziratát (Novaja Konsztitucija SZSZSZR /Osznovnoj zakon/ i nektorüe voproszü dejatel'noszti Goszudarsztvennoj biblioteki SZSZSZR im. V. I. Lenina) FUTALA Tibor tömörítette.

A Szovjetunió új alkotmánya a Nagy Októberi Szocialista Forradalom óta elért eredményeket és sikereket koncentráltan tükröző dokumentum. Jelentős szerepet játszanak benne a tudománnyal, a kultúrával és a közművelődéssel kapcsolatos jogok és kötelezettségek. 46. paragrafusa – első ízben – mondja ki az i n g y e n e s könyvtárhasználathoz való jogot, mint egyik eszközét a szovjet ember önmegvalósításának.

A Lenin Könyvtár aktívan támogatta és ösztönözte azt az össznépi vitát, amely az alkotmány tervezete körül, a tervezet továbbfejlesztése érdekében kibontakozott. Dolgozói és olvasói körében felhasználta mindazokat az eszközöket és módszereket, amelyek egyáltalán egy könyvtár számára rendelkezésre állnak, ha valamilyen meghatározóan fontos ügyre kívánja felhívni a figyelmet, illetve ha egy ilyen ügy sikerrevitelére mozgósítani akar.

Az alkotmány a könyvtárhasználati jogot a könyvtárakban őrzött emberi ismeretkincs általános hozzáférhetőségének biztosítására vonatkozó kötelezettséggel köti össze. E lenini szellemben fogant kötelezettség maradéktalan teljesítése szempontjából a Lenin Könyvtárnak különösen nagy és megtisztelő feladatokat kell megoldania.

Az általános hozzáférhetőséget a Lenin Könyvtár a hagyományos és a nem hagyományos eszközök és szolgáltatási formák teljesnek mondható körével biztosítja ma mind 30 milliót kitevő állományából. 21 olvasótermében naponta 7–8 ezer olvasó fordul meg. Évente több mint 2 millió látogatást regisztrál.

Az általános hozzáférhetőség igen hatékony eszköze a könyvtárközi kölcsönzés. 1977-ben a Könyvtárnak 1260 moszkvai, 243 más városból való és 353 külföldi könyvtár volt partnere a szolgálat keretében. Összesen 343 ezer könyvtári egység jutott el ily módon más könyvtárakba. A Lenin Könyvtár olvasói 5 ezer kötetet használhattak a könyvtárközi kölcsönzésnek köszönhetően. Közülük 3,5 ezer kötet származott külföldi könyvtárakból, köztük magyarországiakból is.

A Lenin Könyvtár állományát jelentős mértékben gazdagítja a kiadványcsere. 103 ország 3739 könyvtára építette ki ezt a kapcsolatot a Lenin Könyvtárral. Köztük

19 magyarországi könyvtárat találhatunk. 1977-ben a magyarországi könyvtárak 2583 kötet könyvvel és 594 periodika címmel bővítették a Lenin Könyvtár állományát. Magyarország ellentételként ugyanebben az évben 4439 kötet könyvet, 1472 periodika címet és 345 mikrofilmet kapott.

Az alkotmány arra ösztönzi a Könyvtárat, hogy az állomány hozzáférhetőségét biztosító eszközeit – katalógusait, nyilvántartásait – még precízebbé tegye, szolgáltatásait pedig még tömegesebbé és gyorsabbá.

A Lenin Könyvtár – mint módszertani központ – áttételesen is lényeges hatást gyakorol a többi könyvtár működésének megjavítására. E célból sokféle munka folyik a Könyvtárban: olvasásvizsgálatok, állományépítési modellek kimunkálása, az olvasóval való komplex foglalkozás módszertani alátámasztása, rendszerszervezés, amelynek fő ága a centralizált könyvtári rendszerek kialakítása, operatív segítség stb.

Az alkotmány, miközben a könyvtári dokumentumok általános hozzáférhetőségének biztosítását írja elő, nem feledkezik meg a történeti értékek és a műemlékek védelmének előírásáról sem. A Lenin Könyvtár ezt a látszólagos ellentmondást az állományvédelmi programok egész sorával oldja fel. A nagyarányú mikrofilmezés mellett (minden olyan nyomtatványt mikrofilmeznek, amelynek csak egy vagy két példánya van a Könyvtár állományában) műhelyeiben intenzív restaurálás és állományegészségügyi munka folyik. Igen nagy gondot fordítanak a raktározási rendszer továbbfejlesztésére is.

A Könyvtár az alkotmánnyal kapcsolatos irodalmat különös figyelemmel szerzi be és propagálja. Az ilyen művek katalogizálása gyorsított ütemben folyik. Külön katalógusok és kartotékok tükrözik ezt az irodalmat. Az alkotmánnyal kapcsolatos kiállításoknak, módszertani segédleteknek, ajánló bibliográfiáknak, tájékoztatási szolgáltatásoknak igen nagy választékát valósította meg és valósítja meg a Könyvtár.

Minthogy az új alkotmány az egyének ön megvalósítására is nagy súlyt helyez, a Lenin Könyvtárnak e tekintetben is komoly tennivalói vannak, lévén több mint 3 ezer munkatársa (közülük 2/3 rész könyvtáros). Számukra a Könyvtár igen differenciált továbbképzési kínálatot biztosít. Ezt részint saját erői koncentrációjával éri el, részint pedig a könyvtárosképző intézményeket segítségül hívva. A Könyvtár oktatási osztálya által szervezett alaklmakon 1400 munkatárs frissíti és bővíti évente politikai és szakmai ismereteit.

1972 és 1977 között 32 munkatárs védte meg tudományos disszertációját. Jelenleg több mint száz disszertáció készül, köztük 8 „nagydoktori”. A disszertációk számára a Könyvtár alkotó szabadságot biztosít. A Könyvtár – ebbeli törekvéseinek állami elismeréseként – 1976-ban jogosítványt kapott arra, hogy a könyvtártudományi, bibliográfiai és könyvtörténeti disszertációk megvédését saját minősítő bizottsága elé utalja.

A Lenin Könyvtár továbbképző vállalkozásaiba mindinkább bevonja a szocialista országok könyvtárosait is. Ez ösztöndíjas kiutazások, konzultációk, közösen rendezett szemináriumok, tanulmányutak stb. révén valósul meg.